

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

มหาวิทยาลัยมหิดลเป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาของรัฐ ประกอบด้วย 12 คณะ 5 สถาบันวิจัย 3 สำนักวิชาการ และสำนักอธิการบดี มีสาขาวิชาที่เปิดสอนทั้งในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ระดับปริญญาตรี และระดับบัณฑิตศึกษา รวม 200 สาขาวิชา 257 หลักสูตร ซึ่งในแต่ละหลักสูตรจะเน้นการผลิตบุคลากรทางด้านการแพทย์ การสาธารณสุข วิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ ตลอดจนบุคลากรข้างเคียง โดยใช้วิทยาศาสตร์ชีวภาพ และการศึกษาแพทย์เป็นแกนหลัก (มหาวิทยาลัยมหิดล, คณะอนุกรรมการจัดทำหนังสือที่ระลิก 2531: 21) นอกจากนี้ในด้านการศึกษาแล้ว มหาวิทยาลัยยังมีนโยบายส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนาวิทยาการ พร้อมทั้งเทคโนโลยีของสาขาต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องและครบวงจร ทั้งนี้เพื่อเป็นการส่งเสริมองค์ความรู้ ความก้าวหน้าทางวิชาการ ประสพการณ์การเรียนการสอน ตลอดจนใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนา และการแก้ปัญหาทางด้านสาธารณสุข สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม และปัญหาอื่น ๆ ที่สำคัญของประเทศ (มหาวิทยาลัยมหิดล, กองแผนงาน 2534: 54) ด้วยความสำคัญของการวิจัยประกอบกับมหาวิทยาลัยถือว่า การวิจัยเป็นภารกิจหลักประการหนึ่งของนโยบายการบริหารงาน ดังนั้นมหาวิทยาลัยจึงได้จัดสรรประมาณจำนวนหนึ่งสำหรับสนับสนุนการวิจัยของอาจารย์ และบุคลากรของมหาวิทยาลัย โดยให้มีการวิจัยกระจายอยู่ใน 4 สาขา ได้แก่ สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สาขาคลินิก สาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ สาขาศึกษาวัฒนธรรมและการพัฒนาบุคลากรทางด้านสาธารณสุข และเพื่อให้การดำเนินงานในด้านการสนับสนุนการทำวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีความคล่องตัวในการดำเนินงานจึงได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารการวิจัยขึ้น โดยทำหน้าที่รับผิดชอบประสานงาน พิจารณาให้ทุนอุดหนุนการวิจัย ตลอดจนแสวงหาแหล่งเงินทุนอุดหนุนการวิจัยจากแหล่งทุนอื่น ๆ ทั้งภายในและต่างประเทศ ซึ่งในปีงบประมาณ 2532 นี้ มีงานวิจัยที่มหาวิทยาลัยจัดสรรทุนให้โดยตรงจำนวนทั้งหมด 74 เรื่อง จำแนกภายใต้สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำนวน 26 เรื่อง คลินิก จำนวน 22 เรื่อง สาธารณสุขและสังคมศาสตร์ จำนวน 17 เรื่อง ศึกษาศาสตร์และพัฒนาศาสตร์ทางด้านสาธารณสุข จำนวน 9

เรื่อง (มหาวิทยาลัยมหิดล, กองแผนงาน 2533: 45) นอกจากนี้มหาวิทยาลัยยังได้ให้การสนับสนุนแก่อาจารย์ ชำราชากร ในการประดิษฐ์และผลิตเครื่องมือทางด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์ผลิตหุ่นเพื่อการศึกษาเพื่อใช้ภายในหน่วยงาน ซึ่งผลงานหลายชิ้นที่ประดิษฐ์ขึ้น ได้รับความนิยมนจากหน่วยงานต่าง ๆ และได้รับการพิจารณาให้รางวัลจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนอีกด้วย (มหาวิทยาลัยมหิดล, คณะอนุกรรมการจัดทำหนังสือที่ระลึก 2531: 26)

จากลักษณะการศึกษาและการวิจัยของมหาวิทยาลัยมหิดลดังกล่าว ทำให้มหาวิทยาลัยมีห้องสมุดคณะ/สถาบัน ที่เป็นแหล่งสารนิเทศเพื่อให้บริการแก่บุคลากรของมหาวิทยาลัย จำนวน 15 แห่ง ในจำนวนนี้ 12 แห่ง เป็นห้องสมุดซึ่งเน้นสาขาการแพทย์ วิทยาศาสตร์ และวิทยาศาสตร์การแพทย์เป็นหลัก และมีสถานที่ตั้งกระจายอยู่ใน 3 พื้นที่ของมหาวิทยาลัยคือ

1. พื้นที่เขตบางกอกน้อย คือส่วนบริเวณถนนพหลโยธิน เป็นที่ตั้งของห้องสมุด 3 แห่ง ได้แก่ ห้องสมุดคณะเทคนิคการแพทย์ ห้องสมุดคณะพยาบาลศาสตร์ และห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

2. พื้นที่เขตธนบุรี คือส่วนบริเวณถนนศรีอยุธยา ถนนพระรามที่ 6 และถนนราชวิถี เป็นที่ตั้งของห้องสมุดคณะ 2 กลุ่ม จำนวน 6 แห่งดังนี้

2.1 กลุ่มห้องสมุดที่ตั้งอยู่ในบริเวณถนนศรีอยุธยา และถนนพระรามที่ 6 ได้แก่ ห้องสมุดคณะเภสัชศาสตร์ ห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์ และห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี

2.2 กลุ่มห้องสมุดที่ตั้งอยู่ในบริเวณถนนราชวิถี ได้แก่ ห้องสมุดคณะทันตแพทยศาสตร์ ห้องสมุดคณะเวชศาสตร์เขตร้อน และห้องสมุดคณะสาธารณสุขศาสตร์

3. พื้นที่ตำบลศาลายา จังหวัดนครปฐม เป็นที่ตั้งของห้องสมุดคณะ/สถาบัน รวม 3 แห่ง ได้แก่ ห้องสมุดคณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ ห้องสมุดสถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน และห้องสมุดสถาบันวิจัยโภชนาการ

จากลักษณะของสถานที่ตั้งซึ่งอยู่กระจายกันดังกล่าว ทำให้การบริหารงานของห้องสมุดต่าง ๆ แต่เดิมเป็นเอกเทศขึ้นตรงต่อคณะ/สถาบัน และใช้เงินงบประมาณในการจัดหาทรัพยากรห้องสมุดจากที่คณะ/สถาบันจัดสรรให้ อันได้แก่ เงินงบประมาณแผ่นดิน และเงินนอกงบประมาณแผ่นดิน นอกจากนี้ห้องสมุดบางแห่ง ได้แก่ ห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์ ห้องสมุดคณะสาธารณสุขศาสตร์ ห้องสมุดคณะพยาบาลศาสตร์ ห้องสมุดคณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ และห้องสมุดสถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน ยังได้รับงบประมาณสนับสนุนจากบัณฑิตวิทยาลัยอีกแห่งหนึ่งด้วย

ต่อมาในปี พ.ศ. 2529 มหาวิทยาลัยมหิดล ได้มีนโยบายในการจัดบริหารงานห้องสมุดใหม่ โดยจัดเป็นสำนักหอสมุด ซึ่งประกอบด้วย หอสมุดกลาง ห้องสมุดคณะ/สถาบันในมหาวิทยาลัยมหิดล และมีการบริหารงานเป็นแบบศูนย์รวม กล่าวคือ สำนักหอสมุดมีหน้าที่รับผิดชอบในด้านการบริหารงานบุคคล การพิจารณาจัดสรรงบประมาณ ควบคุมดูแลในเรื่องการเงินและพัสดุ รวมถึงการดำเนินงานด้านเทคนิคในส่วนที่เป็นของหอสมุดกลาง ส่วนการดำเนินงานด้านเทคนิคของห้องสมุดคณะ/สถาบัน อันได้แก่ การจัดหาสิ่งพิมพ์ การวิเคราะห์หมวดหมู่และทำบัตรรายการ และการดำเนินงานด้านวารสารบางชิ้นตอน รวมถึงการบริหารงานบริการอื่น ยังคงเป็นแบบกระจายไปตามคณะ/สถาบัน สำหรับในด้านอาคารสถานที่ ครุภัณฑ์ วัสดุอุปกรณ์ตลอดจนค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษา และสาธารณูปโภคของห้องสมุดคณะต่าง ๆ ให้อยู่ในความรับผิดชอบของแต่ละแห่งแต่อย่างไรก็ตาม ในระยะแรกของการจัดตั้งสำนักหอสมุดนั้น สำนักหอสมุดยังไม่สามารถบริหารงานได้อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของงบประมาณ ตั้งแต่ห้องสมุดคณะ/สถาบันแต่ละแห่งจึงยังคงใช้เงินงบประมาณในการจัดหาทรัพยากรห้องสมุดจากหน่วยงานที่ตนสังกัดอยู่ ไปจนถึงสิ้นปีงบประมาณ 2530 และตั้งแต่ปีงบประมาณ 2531 เป็นต้นมา เงินงบประมาณที่ใช้ในการจัดหาทรัพยากรห้องสมุดได้เริ่มเปลี่ยนแปลงไป คือ จากเดิมที่ได้รับจากคณะ/สถาบัน และบัณฑิตวิทยาลัยก็ได้เปลี่ยนมาใช้เงินงบประมาณที่สำนักหอสมุดจัดสรรให้ ร่วมกับเงินนอกงบประมาณแผ่นดินของคณะ ส่วนเงินงบประมาณของบัณฑิตวิทยาลัยที่ห้องสมุดบางแห่งเคยได้รับนั้น ก็ไม่ได้ได้รับความช่วยเหลืออีกต่อไป (ฉวีวรรณ สุวรรณรัฐ, สัมภาษณ์)

นอกจากปัญหาเรื่องแหล่งของเงินงบประมาณที่เปลี่ยนแปลงไป และมีจำนวนลดลงแล้ว เงินงบประมาณค่าบอกรับวารสารของห้องสมุดที่สังกัดสำนักหอสมุด จำนวน 9 แห่ง จากจำนวนทั้ง

หมด 15 แห่ง ก็มีจำนวนลดลงด้วย เพราะสำนักหอสมุดได้รับเงินงบประมาณปี 2531 จากสำนักงบประมาณ กระทรวงการคลัง ในจำนวนไม่เพียงพอที่จะจัดสรรให้แก่ห้องสมุดทุกแห่ง ในจำนวนเท่าเดิมที่เคยได้รับในปีงบประมาณก่อนหน้านั้น ดังนั้นสำนักหอสมุดจึงจำเป็นต้องเฉลี่ยตัดเงินงบประมาณค่าบอกรับวารสารของห้องสมุดคณะ/สถาบัน โดยพิจารณาจากฐานเงินงบประมาณค่าบอกรับวารสารปี 2530 ของห้องสมุดแต่ละแห่งเป็นพื้นฐาน จากการศึกษาครั้งนี้ทำให้ห้องสมุดที่ใช้เงินงบประมาณค่าบอกรับวารสารปี 2530 ตั้งแต่ 100,000 บาทขึ้นไป ต้องถูกเฉลี่ยตัดเงินในอัตราร้อยละ 2.5 ไปจนถึงร้อยละ 20 หรือเป็นจำนวนเงินประมาณ 2,500-800,000 บาท ห้องสมุดที่ถูกตัดเงินงบประมาณค่าบอกรับวารสารทั้ง 9 แห่ง ได้แก่ ห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์ถูกตัดร้อยละ 20 เป็นจำนวนเงินประมาณ 800,000 บาท ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาลถูกตัดร้อยละ 10 เป็นจำนวนเงินประมาณ 200,000 บาท ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี ถูกตัดร้อยละ 5 เป็นจำนวนเงินประมาณ 50,000 บาท ส่วนห้องสมุดคณะทันตแพทยศาสตร์ ห้องสมุดคณะเทคนิคการแพทย์ ห้องสมุดคณะเภสัชศาสตร์ ห้องสมุดคณะเวชศาสตร์เขตร้อน ห้องสมุดคณะสาธารณสุขศาสตร์ และห้องสมุดคณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ รวม 6 แห่ง แต่ละแห่งถูกตัดร้อยละ 2.5 เป็นจำนวนเงินประมาณ 2,500-7,500 บาท จะเห็นได้ว่าห้องสมุดต่าง ๆ ที่ถูกตัดงบประมาณดังกล่าวข้างต้น เป็นห้องสมุดในสาขาการแพทย์ วิทยาศาสตร์ และวิทยาศาสตร์การแพทย์ทั้งสิ้น (มหาวิทยาลัยมหิดล, สำนักหอสมุด, อัดสำเนา)

ในขณะเดียวกัน อัตราค่าบอกรับวารสารที่เพิ่มมากขึ้นทุกปี ก็ถือได้ว่าเป็นปัญหาสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้กำลังในการจัดซื้อวารสารของห้องสมุดลดน้อยลงเรื่อย ๆ ดังผลการศึกษาของ Young และ Carpenter (1990: 50-57) ที่พบว่า ราคาค่าบอกรับวารสารของสหรัฐอเมริกาที่พิมพ์ในปี ค.ศ. 1990 มีราคาสูงขึ้นโดยเฉลี่ยจากวารสารที่พิมพ์ในปี ค.ศ. 1989 ร้อยละ 9.4 และพบว่า วารสารในสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีอัตราเฉลี่ยค่าบอกรับสูงสุด รองลงมา ได้แก่ วารสารในสาขาสังคมศาสตร์ วารสารในสาขามนุษยศาสตร์ และวารสารที่อยู่ในความสนใจทั่วไปกับวารสารสำหรับเด็ก ตามลำดับ สำหรับวารสารในสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีอัตราเฉลี่ยค่าบอกรับวารสารสูงสุด 3 อันดับแรกนั้น ได้แก่ วารสารทางด้านสัตววิทยา วารสารเคมีและฟิสิกส์ และวารสารทางด้านการแพทย์ นอกจากนี้ งานวิจัยของสุรางค์ ศิริโรตม์สกุล เรื่อง "การจัดหาและบริการวารสารภาษาต่างประเทศในสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ของห้องสมุดทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี" สังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร:

ศึกษาเฉพาะกรณีผลกระทบของการขึ้นราคาค่าวารสาร ระหว่าง พ.ศ. 2530-2532" (2534: 1-218) ซึ่งชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ห้องสมุดทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 24 แห่ง จากประชากรที่นำมาศึกษาทั้งหมด 26 แห่ง ได้รับผลโดยตรงจากการขึ้นราคาค่าบอกรับวารสารระหว่างปี พ.ศ. 2530-2532 ทำให้กำลังการจัดซื้อวารสารลดน้อยลง ห้องสมุดจำนวน 18 แห่ง ต้องใช้เงินงบประมาณเพิ่มขึ้น เพื่อให้สามารถจัดซื้อวารสารชื่อใหม่เพิ่มเติมได้ ห้องสมุดจำนวน 2 แห่ง บอกรับวารสารได้เท่าเดิม แม้ว่าจะได้รับงบประมาณเพิ่มมากขึ้นแล้วก็ตาม ห้องสมุด 3 แห่ง ต้องเลิกบอกรับวารสารบางชื่อ แม้ว่าจะได้รับงบประมาณเพิ่มขึ้น และห้องสมุดอีก 1 แห่ง ต้องงดรับวารสารบางชื่อที่มีราคาสูงและมีผู้ใช้ใช้น้อยเพื่อบอกรับวารสารชื่อใหม่ที่มีราคาถูกกว่าเดิม

จากปัญหาในเรื่องงบประมาณ และราคาค่าบอกรับวารสารที่เพิ่มสูงขึ้นจนส่งผลกระทบต่อกำลังในการจัดซื้อวารสารที่ลดน้อยลง โดยเฉพาะวารสารในสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งครอบคลุมวารสารทางด้านการแพทย์ดังกล่าวข้างต้น ทำให้ห้องสมุดคณะต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัยมหิดลต้องเลิกบอกรับวารสารเป็นจำนวนมาก เพียงเพื่อให้สามารถบอกรับวารสารได้ในจำนวนเงินงบประมาณที่ได้รับ โดยอาจจะไม่ได้พิจารณาถึงปัจจัยรอบด้านได้มากเท่าที่ควรในการคัดเลือกวารสารเพื่อเลิกบอกรับ นอกจากนี้จากการศึกษาของคณะอนุกรรมการกลุ่มวารสารและเอกสาร บรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเรื่อง "การประมวลและการวิเคราะห์รายชื่อวารสารภาษาต่างประเทศที่บอกรับเฉพาะปีปัจจุบัน ของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย" เมื่อปี พ.ศ. 2527 ยังชี้ให้เห็นอีกว่า ห้องสมุดในสาขาวิทยาศาสตร์และวิทยาศาสตร์ประยุกต์จำนวน 11 แห่งของมหาวิทยาลัยมหิดล มีวารสารที่บอกรับซ้ำกันเอง ในห้องสมุดคณะตั้งแต่ 3 แห่งขึ้นไปมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับมหาวิทยาลัยอื่น ๆ คือ มีจำนวนสูงถึง 88 ชื่อ (คณะอนุกรรมการกลุ่มวารสารและเอกสาร บรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา 2527: 300-301) และในปัจจุบัน ถึงแม้ว่ามหาวิทยาลัยมหิดลได้เปลี่ยนระบบการบริหารของห้องสมุดมาเป็นระบบสำนักหอสมุด และได้ลดปริมาณความซ้ำซ้อนของวารสารไปบ้างแล้วก็ตาม แต่ก็ยังพบว่า ยังมีวารสารที่บอกรับซ้ำซ้อนกันอยู่อีกเป็นจำนวนมาก ฉะนั้น ผู้วิจัยจึงมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาสภาพการบอกรับวารสาร ปริมาณและลักษณะความซ้ำซ้อนของวารสารวิชาการภาษาต่างประเทศที่บอกรับในปีงบประมาณ 2532 ของห้องสมุดในสาขาการแพทย์ วิทยาศาสตร์ และวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยมหิดล โดยนำปัจจัยด้านสถานที่ตั้งของห้องสมุด ประเภทของเงินที่ใช้ในการบอกรับ ราคาค่าบอกรับวารสาร

สาขาวิชาที่เปิดสอนในแต่ละคณะและขอบเขตเนื้อหาวิชาของวารสารมานิจารณาร่วมด้วย โดยคาดหวังว่าผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพิจารณาจัดทรวารสารร่วมกันเพื่อให้มีวารสารเข้าชื้อน้อยที่สุด และเพื่อให้ใช้งบประมาณวารสารที่ลดน้อยลงได้อย่างคุ้มค่ามากที่สุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาสภาพการบอกรับวารสารวิชาการภาษาต่างประเทศในเมืองประมาณ 2532 ของห้องสมุดสาขาการแพทย์ วิทยาศาสตร์ และวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยมหิดล ในด้านปริมาณ ประเภทของเงินที่ใช้ในการบอกรับ ราคาค่าบอกรับวารสาร และขอบเขตเนื้อหาวิชาของวารสาร
2. ศึกษาและวิเคราะห์ถึงความซ้ำชื้อนของวารสารวิชาการภาษาต่างประเทศในด้านรายชื่อวารสาร ปริมาณ ขอบเขตเนื้อหาวิชาของวารสาร และจำนวนห้องสมุดที่บอกรับซ้ำชื้อน
3. ศึกษาสาเหตุที่ทำให้เกิดความซ้ำชื้อนในการบอกรับวารสาร

สมมติฐาน

ปริมาณและลักษณะความซ้ำชื้อนของวารสารวิชาการภาษาต่างประเทศ ที่บอกรับในเมืองประมาณ 2532 ของห้องสมุดในสาขาการแพทย์ วิทยาศาสตร์ และวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่ชื้อนกับสถานที่ตั้งของห้องสมุด ประเภทของเงินที่ใช้ในการบอกรับ ราคาค่าบอกรับวารสาร และขอบเขตเนื้อหาวิชาของวารสาร

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยนี้มุ่งสำรวจความซ้ำชื้อนของวารสารวิชาการภาษาต่างประเทศ ที่บอกรับในเมืองประมาณ 2532 ของห้องสมุดคณะ/สถาบันในสาขาการแพทย์ วิทยาศาสตร์และวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยมหิดล รวม 12 แห่ง ได้แก่

- ห้องสมุดคณะ เทคนิคการแพทย์
- ห้องสมุดคณะพยาบาลศาสตร์
- ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล
- ห้องสมุดคณะ เกษีษศาสตร์
- ห้องสมุดคณะ วิทยาศาสตร์
- ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี
- ห้องสมุดคณะ สาธารณสุขศาสตร์
- ห้องสมุดคณะ เวชศาสตร์ เขตว็อน
- ห้องสมุดคณะ กทันตแพทยศาสตร์
- ห้องสมุดสถาบันวิจัย โภชนาการ
- ห้องสมุดสถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน
- ห้องสมุดคณะ สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์

ส่วนสำนักหอสมุดนั้น ไม่ได้นำมาศึกษาร่วมด้วย เนื่องจากสำนักหอสมุดเป็นแหล่งข้อมูลกลางที่ให้บริการกับนักศึกษาระดับปริญญาตรีปีที่ 1 และนักศึกษาระดับปริญญาโท ปริญญาเอก ในสาขาสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์เป็นส่วนใหญ่ โดยมีวารสารที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาที่นำมาศึกษาค่อนข้างน้อย

2. วารสารที่นำมาศึกษาจำกัดเฉพาะวารสารที่ตีพิมพ์ในรูปแบบ เล่ม ไม่รวมวารสารในรูปแบบ วัสดุย่อยส่วน

3. ศึกษาเฉพาะวารสารที่มีเนื้อหาวิชาทางด้านการแพทย์ วิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์ การแพทย์และเนื้อหาวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ 3 สาขาวิชาข้างต้น (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมใน หน้า 73-76) ยกเว้นวารสารที่มีเนื้อหาวิชาด้านภาษาศาสตร์ ซึ่งห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์บอกรับ จะไม่นำมาศึกษา เนื่องจากเป็นสาขาวิชาที่เปิดสอนในคณะวิทยาศาสตร์เพียงแห่งเดียว จาก 12 คณะ/สถาบัน ที่นำมาศึกษาในงานวิจัยนี้ ประกอบกับวารสารดังกล่าวไม่เข้าชื้อนกับห้องสมุดอื่น ๆ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ มีขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ศึกษา ค้นคว้า ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายการบริหารงาน และการแบ่งส่วนงานของ มหาวิทยาลัยมหิดล หลักสูตรการศึกษา การดำเนินงานและการบริหารงานด้านต่างๆ ของห้องสมุด คณะ/สถาบันและสำนักหอสมุด ตลอดจนการวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จของหนังสือและวารสาร จากหนังสือ เอกสาร วารสาร งานวิจัย และสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย
2. สร้างแบบบันทึกข้อมูลวารสารเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งประกอบด้วย ข้อมูลชื่อวารสาร ชื่อห้องสมุด สถานที่ตั้งของห้องสมุด ประเภทของเงินที่ใช้ในการบอกรับวารสาร ราคาบอกรับวารสาร ขอบเขตเนื้อหาวิชาของวารสาร หมวดหมู่ในระบบ LC และ NLM และหมวดหมู่ที่แสดงถึงเนื้อหาวิชาหลักของวารสาร (ดูรายละเอียดของแบบบันทึกข้อมูลวารสาร ในภาคผนวก ก)
3. เก็บรวบรวมข้อมูลวารสารแต่ละรายการและบันทึกข้อมูลในแบบบันทึกข้อมูลวารสารตามลำดับขั้นตอนดังนี้
 - 3.1 รวบรวมรายชื่อวารสารวิชาการภาษาต่างประเทศที่บอกรับในปีงบประมาณ 2532 ของห้องสมุดสาขาการแพทย์ วิทยาศาสตร์ และวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยมหิดล จำนวน 12 แห่ง จากบัญชีรายชื่อวารสารที่ห้องสมุดจัดทำขึ้นเพื่อให้บริการแก่ผู้ใช้ หรือขอความร่วมมือจากบรรณารักษ์วารสารเป็นผู้รวบรวมให้ และบันทึกรายชื่อวารสาร ชื่อห้องสมุด และสถานที่ตั้งของห้องสมุด ในแบบบันทึกข้อมูลวารสาร โดยแบบบันทึกข้อมูลวารสาร 1 แผ่น ใช้บันทึกข้อมูลวารสาร 1 รายการ
 - 3.2 ตรวจสอบความถูกต้องของรายชื่อวารสารที่รวบรวมได้ทั้งหมด กับตัวเล่มวารสาร เพื่อพิจารณาแก้ไขรายชื่อวารสารซึ่งเป็นชื่อเดียวกัน แต่ห้องสมุดบางแห่งใช้ต่างกันให้ใช้ตรงกัน

3.3 รวบรวมข้อมูลประเภทของเงินที่ใช้ในการบอกรับวารสาร โดยวิธีสัมภาษณ์หัวหน้าห้องสมุด หรือบรรณารักษ์วารสารของห้องสมุดแต่ละแห่ง และบันทึกลงในแบบบันทึกข้อมูลวารสาร

3.4 จัดทำรายชื่อวารสารพร้อมข้อมูล เกี่ยวกับประเภทของเงินที่ใช้ในการบอกรับวารสารของห้องสมุดแต่ละแห่ง จัดส่งให้หัวหน้าห้องสมุดหรือบรรณารักษ์วารสาร ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลอีกครั้งหนึ่ง

3.5 รวบรวมข้อมูลราคาค่าบอกรับวารสารแต่ละรายการ จากใบเสนอราคา (Invoice) ที่ตัวแทนจำหน่ายและสำนักพิมพ์จัดส่งให้แก่ห้องสมุด และจากบัตรบันทึกหลักฐานการจ่ายเงินค่าบอกรับวารสารที่ห้องสมุดจัดทำขึ้น ในกรณีที่ไม่สามารถหาราคาค่าบอกรับวารสารได้ จะใช้วิธีตรวจสอบจากคู่มือช่วยในการจัดหารวารสารของตัวแทนจำหน่ายต่าง ๆ ราคาค่าบอกรับวารสารทุกรายการที่รวบรวมได้ จะนำมาเทียบเป็นเงินไทย โดยคูณกับอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศของวารสารรายการนั้น ๆ และบันทึกราคาค่าบอกรับวารสารเป็นเงินไทย ในแบบบันทึกข้อมูลวารสาร

3.6 กำหนดขอบเขตเนื้อหาวิชาของวารสาร โดยกำหนดหัวเรื่องให้กับวารสารแต่ละรายการไม่เกิน 3 หัวเรื่อง และบันทึกหัวเรื่องลงในแบบบันทึกข้อมูลวารสาร

3.7 กำหนดหมวดหมู่อย่างกว้าง ๆ ให้กับหัวเรื่องแต่ละหัวเรื่อง โดยใช้คู่มือการกำหนดหมวดหมู่หนังสือของหอสมุดแพทยแห่งชาติอเมริกา (National Library of Medicine Classification) สำหรับหมวดหมู่ที่ครอบคลุมเนื้อหาวิชาทางด้านการแพทย์และวิทยาศาสตร์การแพทย์ และใช้คู่มือกำหนดหมวดหมู่หนังสือของหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน (Library of Congress Classification) สำหรับหมวดหมู่ที่ครอบคลุมเนื้อหาวิชาทางด้านวิทยาศาสตร์และเนื้อหาวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และบันทึกหมวดหมู่ที่ได้ลงในแบบบันทึกข้อมูลวารสาร

3.8 คัดเลือกหมวดหมู่ที่แสดงถึงเนื้อหาวิชาหลักของวารสารเพียง 1 หมวดหมู่ จากจำนวนหมวดหมู่ทั้งหมดที่กำหนด ให้กับหัวเรื่องแต่ละหัวเรื่อง ของวารสารแต่ละรายการ โดยพิจารณาจากชื่อและขอบเขตเนื้อหาวิชา (Scope) ของวารสารเป็นหลักและบันทึกหมวดหมู่ลงใน

แบบบันทึกข้อมูลวารสาร

3.9 นำข้อมูลวารสาร จากแบบบันทึกข้อมูลวารสารทั้งหมด บันทึกเข้าเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป dBASE III เพื่อประมวลผล

4. วิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอข้อมูลในรูปสถิติ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ การหาค่าร้อยละ และหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่นำมาศึกษา คือสถานที่ตั้งของห้องสมุด ประเภทของเงินที่ใช้ในการบอกรับวารสาร ราคาฉบับบอกรับวารสาร และขอบเขตเนื้อหาวิชาของวารสาร กับปริมาณความถี่ของวารสารที่มีในห้องสมุดตั้งแต่ 2-5 แห่ง โดยใช้สถิติค่าไคสแควร์จากสูตรต่อไปนี้

$$\chi^2 = \sum \frac{(O - E)^2}{E}$$

5. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล รายงานผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงสภาพการบอกรับวารสารวิชาการภาษาต่างประเทศ ตลอดจนปริมาณและลักษณะความถี่ของวารสารวิชาการภาษาต่างประเทศ ที่บอกรับในห้องสมุดสาขาการแพทย์ วิทยาศาสตร์ และวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยมหิดล
2. เป็นแนวทางในการพิจารณาหรือกำหนดนโยบายในการจัดหาวารสารวิชาการภาษาต่างประเทศที่เข้าซื้อกันในแต่ละสาขาวิชาของห้องสมุดคณะ/สถาบัน ให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น
3. เป็นแนวทางในการใช้ทรัพยากรวารสารร่วมกัน ของห้องสมุดสาขาการแพทย์ วิทยาศาสตร์ และวิทยาศาสตร์การแพทย์ อย่างมีประสิทธิภาพต่อไปในอนาคต

คำอธิบายศัพท์

ความซ้ำซ้อนของวารสาร หมายถึง การที่ห้องสมุดในสาขาการแพทย์ วิทยาศาสตร์และ วิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยมหิดล ตั้งแต่ 2 แห่งขึ้นไป เป็นเจ้าของหรือบอกรับวารสาร รายการเดียวกัน

สถานที่ตั้งของห้องสมุด หมายถึง พื้นที่เขตที่ห้องสมุดแต่ละแห่งตั้งอยู่ แบ่งออกเป็น 3 พื้นที่ ได้แก่

1. พื้นที่เขตบางกอกน้อย เป็นที่ตั้งของห้องสมุดคณะเทคนิคการแพทย์ ห้องสมุดคณะ พยาบาลศาสตร์ และห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

2. พื้นที่เขตพญาไท แบ่งย่อยเป็น 2 พื้นที่ คือ

2.1 พื้นที่เขตพญาไท 1 เป็นที่ตั้งของห้องสมุดคณะเภสัชศาสตร์ ห้องสมุดคณะ วิทยาศาสตร์ และห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี

2.2 พื้นที่เขตพญาไท 2 เป็นที่ตั้งของห้องสมุดคณะสาธารณสุขศาสตร์ ห้องสมุด คณะเวชศาสตร์เขตร้อน และห้องสมุดคณะทันตแพทยศาสตร์

3. พื้นที่ตำบลศาลายา จังหวัดนครปฐม เป็นที่ตั้งของห้องสมุดสถาบันวิจัยโภชนาการ ห้องสมุดสถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน และห้องสมุดคณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์

ประเภทของเงินที่ใช้ในการบอกรับ หมายถึง เงินที่ห้องสมุดในสาขาการแพทย์ วิทยาศาสตร์ และวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยมหิดล ใช้ในการจัดซื้อวารสารแต่ละราย การ โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. เงินงบประมาณแผ่นดิน เป็นเงินที่ได้มาจากการจัดสรรของสำนักงานประมาณ กระทรวงการคลัง

2. เงินนอกประมาณแผ่นดิน ประกอบด้วย เงินรายได้คณะและเงินบริจาค

ราคาค่าบอกรับวารสาร หมายถึง ราคาย่อยจริงของวารสารแต่ละรายการซึ่งเทียบเป็นเงินไทย และห้องสมุดสั่งจ่ายให้กับตัวแทนจำหน่ายและสำนักพิมพ์แต่ละแห่ง โดยคำนวณจากราคาค่าบอกรับวารสารที่เป็นเงินตราต่างประเทศ บวกกับค่าบริการของตัวแทนจำหน่าย คูณด้วยอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศของวารสารรายการนั้น ๆ

สาเหตุที่ทำให้เกิดความซ้ำซ้อน หมายถึง การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่นำมาศึกษา อันได้แก่ สถานที่ตั้งของห้องสมุด ประเภทของเงินที่ใช้ในการบอกรับ ราคาค่าบอกรับวารสาร และขอบเขตเนื้อหาวิชาของวารสาร กับปริมาณและลักษณะความซ้ำซ้อนของวารสารในระหว่างห้องสมุด

ปริมาณและลักษณะความซ้ำซ้อนของวารสาร หมายถึง ปริมาณวารสารที่บอกรับซ้ำซ้อนในห้องสมุด 2 แห่ง 3 แห่ง 4 แห่ง และ 5 แห่ง

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเกี่ยวกับความซ้ำซ้อนของทรัพยากรห้องสมุด เป็นเรื่องที่ได้รับการสนใจและมีการศึกษากันอย่างกว้างขวางมาเป็นเวลานานกว่า 40 ปี โดยการศึกษาส่วนใหญ่เป็นการศึกษากับทรัพยากรประเภทหนังสือ ส่วนการศึกษาความซ้ำซ้อนของทรัพยากรประเภทวารสารที่มีในระหว่างห้องสมุดนั้นกลับพบว่ามีเพียงเล็กน้อย ดังนั้นในการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงจะนำผลการศึกษาเกี่ยวกับความซ้ำซ้อนของหนังสือมาพิจารณาประกอบกับความซ้ำซ้อนของวารสาร โดยจะกล่าวถึงงานวิจัยเกี่ยวกับความซ้ำซ้อนของหนังสือที่มีการศึกษาอยู่ในระหว่างปี ค.ศ. 1982 จนถึงปัจจุบันเท่านั้น ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ความซ้ำซ้อนของหนังสือ

1.1 งานวิจัยในประเทศ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับความซ้ำซ้อนของหนังสือ ที่มีการศึกษาในประเทศไทย พบว่ามีเพียง 1 เรื่อง คือ งานวิจัยของอัปสร วิตตินานนท์ เรื่อง "ความซ้ำซ้อนของหนังสือภาษาต่างประเทศ ในห้องสมุดสาขาการแพทย์ และวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยมหิดล" (2531: 1-114) ซึ่งเป็นการศึกษาปริมาณความซ้ำซ้อนของหนังสือ และปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อความซ้ำซ้อน อันได้แก่ ปริมาณทรัพยากรห้องสมุด วิธีการจัดหาหนังสือ ปีพิมพ์ สำนักพิมพ์ และสาขาวิชาของหนังสือ โดยศึกษากับกลุ่มตัวอย่างคือ หนังสือภาษาต่างประเทศที่พิมพ์ในระหว่าง ปี ค.ศ. 1970-1984 จำนวน 3,579 ชื่อ ซึ่งสุ่มเลือกจากบัตรแจ้งหมู่หนังสือของห้องสมุด 9 แห่ง ผลการวิจัยพบว่า ปริมาณความซ้ำซ้อนของหนังสือที่มีในห้องสมุดทั้ง 9 แห่ง มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 1,333 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 37.2 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษา และเมื่อจำแนกความซ้ำซ้อนของหนังสือออกเป็น 3 ลักษณะ คือ ปริมาณความซ้ำซ้อนของห้องสมุดแต่ละแห่ง ความซ้ำซ้อนที่มีในห้องสมุดตั้งแต่ 2 แห่งขึ้นไป และความซ้ำซ้อนโดยการเปรียบเทียบห้องสมุดแต่ละคู่ พบว่า ในด้านปริมาณความซ้ำซ้อนของห้องสมุดแต่ละแห่งนั้น จะมีอัตราแตกต่างกัน ตั้งแต่ร้อยละ 20.6-62.4 โดยห้องสมุดคณะเวชศาสตร์เขตร้อน มีจำนวนหนังสือซ้ำซ้อนมากเป็นอันดับหนึ่งในอัตราร้อยละ 62.4 ของจำนวนหนังสือทั้งหมดในห้องสมุดคณะเวชศาสตร์เขตร้อน รองลงมาได้แก่ ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี ร้อยละ 51.3 และห้องสมุดคณะเทคนิคการแพทย์ ร้อยละ 50.7 ตามลำดับ สำหรับห้องสมุดที่มีจำนวนหนังสือซ้ำซ้อนน้อยที่สุด คือ ห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์ ร้อยละ 20.6

ส่วนปริมาณความซ้ำซ้อนของหนังสือที่มีในห้องสมุดตั้งแต่ 2 แห่งขึ้นไป พบว่า มีอัตราระหว่างร้อยละ 0.0-34.7 โดยซ้ำในห้องสมุด 1-3 แห่ง มากที่สุด (ระหว่างร้อยละ 14.6-34.7) รองลงมาคือ ซ้ำในห้องสมุด 4-6 แห่ง (ระหว่างร้อยละ 0.7-1.1) และซ้ำในห้องสมุด 7 แห่งขึ้นไป (ระหว่างร้อยละ 0.0-0.1) ตามลำดับ

สำหรับปริมาณความซ้ำซ้อนของหนังสือ โดยเปรียบเทียบห้องสมุดแต่ละคู่ พบว่า ห้องสมุดทุกแห่ง มีหนังสือซ้ำซ้อนกับห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาลมากที่สุด (ระหว่างร้อยละ 4.6-45.1) รองลงมาได้แก่ ห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์ (ระหว่างร้อยละ 4.9-25.4) ทั้งนี้เนื่องจาก ห้องสมุดทั้ง 2 แห่งดังกล่าว เป็นห้องสมุดที่มีจำนวนหนังสือภาษาต่างประเทศมาก เป็นอันดับหนึ่งและอันดับสองจากจำนวนห้องสมุดทั้ง 9 แห่ง ที่นำมาศึกษา และมีหนังสือครอบคลุมเนื้อหาวิชาทางด้านการแพทย์ วิทยาศาสตร์สุขภาพ และสาขาวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องค่อนข้างกว้างขวาง ดังนั้นหนังสือในห้องสมุดทั้ง 2 แห่งนี้ จึงมีโอกาสซ้ำซ้อนกับหนังสือในห้องสมุดที่มีปริมาณทรัพยากรน้อยกว่า ซึ่งผลการศึกษามีส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดความซ้ำซ้อนในระหว่างห้องสมุด โดยปริมาณความซ้ำซ้อนของหนังสือจะเพิ่มขึ้นเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับห้องสมุดที่มีจำนวนหนังสือมากขึ้น

นอกจากนี้ ผลการศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของปัจจัยต่าง ๆ กับปริมาณความซ้ำซ้อนของหนังสือ โดยการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับปริมาณความซ้ำซ้อนที่พบในห้องสมุดพบว่า ปัจจัยด้านปริมาณหนังสือภาษาต่างประเทศในห้องสมุดแต่ละแห่ง วิธีการจัดหาหนังสือ งบประมาณ และสำนักพิมพ์ ไม่มีความสัมพันธ์กับความซ้ำซ้อนของหนังสือที่พบในห้องสมุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการวิจัยดังกล่าว เป็นการศึกษาเฉพาะห้องสมุดที่มีสาขาวิชาใกล้เคียงกัน และมีจำนวนน้อยเพียง 9 แห่ง

1.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

งานวิจัยของต่างประเทศ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาความซ้ำซ้อนของหนังสือในระหว่างห้องสมุดในช่วง ปี ค.ศ. 1982-1992 อาจสรุปได้เป็น 2 ลักษณะ คือ งานวิจัยที่ศึกษาความซ้ำซ้อนของหนังสือในห้องสมุดประเภทเดียวกัน และงานวิจัยที่ศึกษาความซ้ำซ้อนของหนังสือในห้องสมุดต่างประเภทกัน ซึ่งงานวิจัยทั้ง 2 ลักษณะดังกล่าวมีดังต่อไปนี้

1.2.1 ความซ้ำซ้อนของหนังสือในห้องสมุดประเภทเดียวกัน

ในปี ค.ศ. 1982 Moore, Miller และ Tolliver (1982:

14-21) ได้ศึกษาความซ้ำซ้อนของทรัพยากรที่มีในห้องสมุดวิทยาเขตต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยวิสคอนซิน (University of Wisconsin) จำนวน 11 แห่ง ในด้านปริมาณ รูปแบบของทรัพยากร ภาษา สาขาวิชา สำนักพิมพ์และแหล่งที่จัดทำบรรณารักษ์ โดยงานวิจัยนี้ได้ศึกษาความซ้ำซ้อนของทรัพยากรจากแฟ้มข้อมูลบรรณารักษ์ของ OCLC ในช่วงระยะเวลา 2 ปี ตั้งแต่ 1 กรกฎาคม 1977 ถึง 30 มิถุนายน 1979 จำนวน 267,979 ระเบียบ ผลการศึกษาพบว่า ปริมาณความซ้ำซ้อนของทรัพยากรที่มีในห้องสมุดทั้ง 11 แห่ง มีจำนวนร้อยละ 18.16 โดยมีความซ้ำซ้อนในห้องสมุด 2 แห่งมากที่สุด ร้อยละ 10.77 รองลงมาคือ ซ้ำในห้องสมุด 3 แห่งขึ้นไป ร้อยละ 3.41 ทรัพยากรที่ซ้ำซ้อนส่วนใหญ่ เป็นหนังสือที่จัดพิมพ์เป็นภาษาอังกฤษ โดยสำนักพิมพ์ของมหาวิทยาลัย จัดทำบรรณารักษ์ครั้งแรกโดยหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน และมีเนื้อหาครอบคลุมทางด้านสังคมศาสตร์

ในปี ค.ศ. 1983 Potter (1986: 119-141) ได้ศึกษาปริมาณความซ้ำซ้อนของทรัพยากร ที่มีในห้องสมุดสถาบันวิชาการที่เข้าร่วมใช้งาน LCS (Library Computer System) ในรัฐอิลลินอยส์ จำนวน 21 แห่ง โดยศึกษาทั้งกลุ่มตัวอย่างจำนวน 66,643 ระเบียบ ซึ่งสุ่มได้จากระเบียบข้อมูลของห้องสมุดแต่ละแห่งที่เข้าร่วมในใช้งานในอัตรา ร้อยละ 1 จากนั้นนำกลุ่มตัวอย่างไปพิจารณาความซ้ำซ้อนที่มีในห้องสมุดตั้งแต่ 2 แห่งขึ้นไป และพิจารณาความซ้ำซ้อนโดยเปรียบเทียบห้องสมุดแต่ละคู่ ผลการศึกษาพบว่า ปริมาณความซ้ำซ้อนของทรัพยากรที่มีในห้องสมุดทั้ง 21 แห่ง มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 42,996 ระเบียบ โดยมีความซ้ำซ้อนในห้องสมุด 2 แห่งมากที่สุด 7,952 ระเบียบ (ร้อยละ 11.97) รองลงมาคือ ซ้ำในห้องสมุด 3 แห่ง 5,667 ระเบียบ (ร้อยละ 8.53) และห้องสมุด 4 แห่ง 4,820 ระเบียบ (ร้อยละ 7.25) ตามลำดับ ส่วนปริมาณความซ้ำซ้อนที่มีในห้องสมุด 20 แห่ง พบว่า มีจำนวนน้อยที่สุดเพียง 40 ระเบียบ (ร้อยละ 0.06)

สำหรับผลการศึกษาเกี่ยวกับปริมาณความซ้ำซ้อนของทรัพยากร ในห้องสมุดแต่ละคู่นั้น พบว่า เมื่อเปรียบเทียบห้องสมุดเป็นคู่ ปริมาณความซ้ำซ้อนของทรัพยากรในระหว่างห้องสมุดทั้ง 2 แห่ง จะเพิ่มขึ้นตามขนาดหรือปริมาณทรัพยากรของห้องสมุดที่นำมาเปรียบเทียบ ซึ่งผลการศึกษาที่ Potter นี้ให้เห็นว่า ขนาดหรือทรัพยากรของห้องสมุดมีผลต่อความซ้ำซ้อนของทรัพยากรโดยตรง

ในปี ค.ศ. 1985 Stroyan (1985: 358-364) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความเข้าชื้อนของหนังสือในห้องสมุดโรงพยาบาลทางด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพ 2 แห่ง ซึ่งมีความอายุของการจัดตั้งห้องสมุดและจำนวนหนังสือใกล้เคียงกัน เพื่อพิจารณาความเข้าชื้อนของหนังสือในด้านปริมาณ เนื้อหาวิชา และปีพิมพ์ของหนังสือ นอกจากนี้ยังได้นำรายชื่อหนังสือที่เข้าชื้อนของห้องสมุดทั้ง 2 แห่งไปเปรียบเทียบกับ Brandon-Hill Selected List ปี 1983 ซึ่งเป็นเครื่องมือช่วยในการคัดเลือกหนังสือและวารสาร สำหรับห้องสมุดทางด้านการแพทย์ที่มีขนาดเล็กอีกด้วย งานวิจัยนี้ศึกษากับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 152 ชื่อ โดยสุ่มจากบัตรแจ้งหนังสือของห้องสมุดทั้ง 2 แห่ง แห่งละ 76 ชื่อ ผลการศึกษาพบว่า ปริมาณความเข้าชื้อนของหนังสือที่พบในห้องสมุดทั้ง 2 แห่ง มีจำนวน 35 ชื่อ หนังสือที่มีเนื้อหาวิชาทางด้านการแพทย์ มีปริมาณความเข้าชื้อนสูงสุด 20 ชื่อ รองลงมาได้แก่ หนังสือที่มีเนื้อหาวิชาทางด้านการพยาบาล 12 ชื่อ และหนังสือที่มีเนื้อหาวิชาเกี่ยวกับการบริหารงานในโรงพยาบาล 8 ชื่อ ตามลำดับ สำหรับปีพิมพ์ของหนังสือพบว่าหนังสือที่เข้าชื้อนกันส่วนใหญ่ มีปีพิมพ์อยู่ระหว่าง ปี ค.ศ. 1976-1980 และผลจากการนำรายชื่อหนังสือที่เข้าชื้อนจำนวน 35 ชื่อ ไปเปรียบเทียบกับ Brandon-Hill Selected List พบว่า มีรายชื่อหนังสือตรงกันจำนวน 12 ชื่อ

1.2.2 ความเข้าชื้อนของหนังสือในห้องสมุดต่างประเทศ

ในปี ค.ศ. 1984 Doll (1984: 277-289) ได้ศึกษาความเข้าชื้อนของทรัพยากรสำหรับเด็กที่มีในห้องสมุดโรงเรียนระดับประถมศึกษา จำนวน 2 แห่ง และห้องสมุดประชาชนจำนวน 1 แห่ง ในแต่ละชุมชน โดยทำการศึกษาร่วมกัน 4 ชุมชน ของรัฐอิลลินอยส์ วัตถุประสงค์ในการศึกษาคือ นำผลการวิจัยมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจดำเนินการเกี่ยวกับความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างห้องสมุดทั้ง 2 ประเภท งานวิจัยนี้ศึกษากับกลุ่มตัวอย่างในแต่ละชุมชน ชุมชนละ 600 ชื่อ โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 ชื่อจากบัตรแจ้งหนังสือของห้องสมุดแต่ละแห่ง ผลการวิจัยพบว่า ทรัพยากรของห้องสมุดโรงเรียนเข้าชื้อนกับทรัพยากรของห้องสมุดประชาชนในอัตราระหว่าง ร้อยละ 30-70 เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนทรัพยากรทั้งหมดที่มีในห้องสมุดโรงเรียน ขณะที่ทรัพยากรของห้องสมุดประชาชนเข้าชื้อนกับทรัพยากรของห้องสมุดโรงเรียนในอัตราระหว่าง ร้อยละ 5-16 เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนทรัพยากรทั้งหมดที่มีในห้องสมุดประชาชน ซึ่งจากผลการศึกษาข้างต้น Doll จึงสรุปว่า ขนาดหรือ

ปริมาณทรัพยากรห้องสมุดมีผลกระทบต่อปริมาณความเข้าชื้อนของทรัพยากร เนื่องจากห้องสมุดประชาชนมีปริมาณทรัพยากรมากกว่าห้องสมุดโรงเรียน เพราะฉะนั้น โอกาสที่ทรัพยากรในห้องสมุดโรงเรียนจะเข้าชื้อนจึงมีสูงเมื่อนำไปตรวจสอบกับห้องสมุดประชาชน

ในปี ค.ศ. 1985 Shaw (1985: 275-298) ได้สำรวจปริมาณความเข้าชื้อนของหนังสือที่มีในห้องสมุดประชาชน และห้องสมุดสถาบันวิชาการ จำนวน 40 แห่งในรัฐอินเดียนา รวมทั้งศึกษาอิทธิพลของปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อปริมาณความเข้าชื้อนของหนังสือ อันได้แก่ประเภทของห้องสมุด ขนาดหรือปริมาณทรัพยากรห้องสมุด ปีพิมพ์ และเนื้อหาวิชาของหนังสือ โดยศึกษากับหนังสือที่พิมพ์ก่อนปี ค.ศ. 1980 จำนวน 3,073 ชื่อ ซึ่งสุ่มตัวอย่างจากบัตรแจ้งชื้อหนังสือของห้องสมุดแต่ละแห่ง ผลการศึกษาพบว่า ปริมาณความเข้าชื้อนของหนังสือเป็นแบบโค้งแจกแจงทางบวก (Positively Skewed Distribution) ระหว่างจำนวนหนังสือและจำนวนห้องสมุดที่พบ กล่าวคือ หนังสือจำนวนมากจะมีความเข้าชื้อนกันในระหว่างห้องสมุดเพียงน้อยแห่ง และหนังสือจำนวนน้อย จะมีความเข้าชื้อนกันในระหว่างห้องสมุดหลายแห่ง และเกือบทุกกรณี ปริมาณความเข้าชื้อนของหนังสือจะสัมพันธ์กับปัจจัยต่าง ๆ ที่นำมาศึกษา กล่าวคือ ในด้านขนาดหรือปริมาณทรัพยากรห้องสมุด พบว่า ปริมาณความเข้าชื้อนของหนังสือ จะมีความสัมพันธ์กับขนาดหรือปริมาณทรัพยากรที่มีในห้องสมุด ในด้านปีพิมพ์ พบว่า หนังสือที่มีปริมาณความเข้าชื้อนสูง ส่วนใหญ่พิมพ์อยู่ในช่วงทศวรรษ 1960 ซึ่งขัดแย้งกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า สิ่งพิมพ์ใหม่ ๆ จะมีปริมาณความเข้าชื้อนสูงสุด ส่วนในด้านสาขาวิชานั้น พบว่าหนังสือในสาขาสังคมศาสตร์ ศิลปศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ มีปริมาณความเข้าชื้อนสูงสุด ทั้งนี้เนื่องจากสาขาวิชาดังกล่าว เป็นสาขาวิชาหลักของห้องสมุดทั้ง 40 แห่ง

ในปีเดียวกัน Rochester (1987: 190-196) ได้สำรวจความเข้าชื้อนของทรัพยากรที่มีในห้องสมุดประเภทต่าง ๆ ที่เข้าร่วมในรายงานฐานข้อมูลบรรณานุกรมแห่งชาติระบบออนไลน์ของประเทศออสเตรเลีย โดยใช้วิธีการในการศึกษา 3 วิธี คือ วิธีแรก ศึกษาโดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากสหราชอาณาจักรชื้อหนังสือและวัสดุ ไมตีพิมพ์ที่จัดทำในรูปแบบไมโครฟิล์ม ของฐานข้อมูลบรรณานุกรมแห่งชาติ ประเทศออสเตรเลีย เดือนมีนาคม 1985 และได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 ชื่อ วิธีที่สอง ศึกษาโดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากแฟ้มข้อมูลบรรณานุกรม ในฐานข้อมูลบรรณานุกรมแห่งชาติ ประเทศออสเตรเลีย เดือนตุลาคม 1985 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ชื่อ และวิธีที่สาม

ศึกษาโดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากรายชื่อสิ่งพิมพ์ ที่ปรากฏในบรรณานุกรมเฉพาะสาขาวิชา ทางด้านจิตวิทยา ชื่อ Dialectical Thinking and Adult Development ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 142 ชื่อ ต่อจากนั้นนำรายชื่อกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่มแต่ละวิธีมานิยามพิจารณาปริมาณความซ้ำซ้อนในด้านรูปแบบของทรัฟฟากร ภาษา ปีพิมพ์ ประเภทของสำนักพิมพ์ และเนื้อหาวิชา ผลการศึกษาพบว่า ความซ้ำซ้อนของทรัฟฟากรที่เกิดขึ้นกับกลุ่มตัวอย่างที่สุ่มได้ในแต่ละวิธี มีลักษณะคล้ายคลึงกัน คือทรัฟฟากรประเภทหนังสือ มีปริมาณความซ้ำซ้อนสูงสุด และส่วนใหญ่พิมพ์เป็นภาษาอังกฤษ ในระหว่าง ปี ค.ศ. 1971-1980 โดยสำนักพิมพ์ทางการค้า ส่วนในด้านเนื้อหาวิชานั้น พบว่าหนังสือที่มีเนื้อหาวิชาด้านสังคมศาสตร์มีปริมาณความซ้ำซ้อนสูงสุด

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับความซ้ำซ้อนของหนังสือทั้งที่มีการศึกษาในประเทศไทยและต่างประเทศ จำนวน 7 เรื่อง ดังกล่าวมาข้างต้น อาจสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. ปริมาณความซ้ำซ้อนของหนังสือ ผลการศึกษาส่วนใหญ่ปรากฏตรงกันคือ ความซ้ำซ้อนของหนังสือจะปรากฏมากในห้องสมุด 2 แห่ง และปริมาณความซ้ำซ้อนจะลดลงในห้องสมุด 3 แห่ง 4 แห่ง หรือมากกว่านั้น ดังผลการศึกษาของ Moore และคณะ Potter และ Shaw สำหรับการพิจารณาความซ้ำซ้อนที่เกิดขึ้น โดยเปรียบเทียบห้องสมุดแต่ละคู่นั้น ปรากฏว่า ปริมาณความซ้ำซ้อนของหนังสือแต่ละห้องสมุดจะเพิ่มขึ้นตามขนาดหรือปริมาณทรัฟฟากรของห้องสมุดที่นำมาเปรียบเทียบ ดังผลการศึกษาของ อัสพร วิตตานนท์ และ Potter จึงสรุปได้ว่าปริมาณความซ้ำซ้อนของหนังสือมีความสัมพันธ์โดยตรงกับปัจจัยด้านขนาดหรือปริมาณทรัฟฟากรของห้องสมุด

2. ปัจจัยต่าง ๆ ที่นำมาศึกษาเกี่ยวกับความซ้ำซ้อนของหนังสือ ปัจจัยทั้งงานวิจัยต่าง ๆ นำมาศึกษา ได้แก่ ขนาดหรือปริมาณทรัฟฟากรของห้องสมุด ประเภทของห้องสมุด เนื้อหาวิชาของสิ่งพิมพ์ ภาษา ปีพิมพ์ และประเภทของสำนักพิมพ์ ซึ่งผลการศึกษาได้ผลใกล้เคียงกัน ยกเว้นปัจจัยประเภทของสำนักพิมพ์ เท่านั้นที่ได้ผลแตกต่างกันดังนี้

ขนาดหรือปริมาณทรัฟฟากรของห้องสมุด มีส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดความซ้ำซ้อนของหนังสือในห้องสมุด โดยห้องสมุดประเภทเดียวกันจะมีปริมาณความซ้ำซ้อนของหนังสือสูงกว่าห้องสมุดต่างประเภทกัน นอกจากนี้หนังสือที่ซ้ำซ้อนส่วนใหญ่จะมีเนื้อหาวิชาสอดคล้องกับหลักสูตรการ

ศึกษาหรือสาขาวิชาของสถาบันที่ห้องสมุดสังกัด และเป็นหนังสือที่จัดพิมพ์เป็นภาษาอังกฤษมากกว่าภาษาอื่น ๆ และไม่ใช่หนังสือปีพิมพ์ใหม่ ๆ สำหรับปัจจัยประเภทของสำนักพิมพ์นั้น พบว่าเป็นปัจจัยเดียวที่ให้ผลแตกต่างกันในระหว่างงานวิจัยที่ศึกษา กล่าวคือผลการศึกษาของ Moore และคณะพบว่า หนังสือที่เข้าซื้อส่วนใหญ่จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ของสถาบันหรือหน่วยงานทางวิชาการ ขณะที่ผลการศึกษาของ Rochester พบว่า หนังสือที่เข้าซื้อส่วนใหญ่พิมพ์โดยสำนักพิมพ์ทางการค้า ซึ่งผลที่แตกต่างกันนี้ อาจเนื่องจากกลุ่มห้องสมุดที่นำมาศึกษามีความแตกต่างกัน โดยงานวิจัยของ Moore และคณะ ศึกษากลุ่มห้องสมุดมหาวิทยาลัย และงานวิจัยของ Rochester ศึกษากลุ่มห้องสมุดหลายประเภท

2. ความซ้ำซ้อนของวารสาร

งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับความซ้ำซ้อนของวารสารในระหว่างห้องสมุด เป็นเรื่องที่มีผู้ศึกษาน้อย เท่าที่สำรวจพบมีเพียง 3 เรื่อง เป็นงานวิจัยในประเทศไทย 1 เรื่อง และเป็นงานวิจัยในต่างประเทศจำนวน 2 เรื่อง งานวิจัยทั้ง 3 เรื่องดังกล่าวมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 งานวิจัยในประเทศ

ปี พ.ศ. 2527 คณะอนุกรรมการกลุ่มวารสารและเอกสาร บรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา (2527: 1-348) ได้ประมวลและวิเคราะห์รายชื่อวารสารภาษาต่างประเทศที่บอกรับในปีงบประมาณ 2526 ของห้องสมุดจำนวน 87 แห่ง ในสถาบันอุดมศึกษา 13 สถาบัน เพื่อศึกษารายชื่อ ปริมาณ และรูปแบบของวารสารที่บอกรับทั้งหมด รวมทั้งศึกษาความซ้ำซ้อนของวารสารในห้องสมุดสถาบันเดียวกัน และห้องสมุดต่างสถาบันกัน โดยพิจารณาความซ้ำซ้อนที่เกิดขึ้นในห้องสมุดตั้งแต่ 3 แห่งขึ้นไป ในด้านรายชื่อ ปริมาณ ลักษณะความซ้ำซ้อน และสาขาวิชาของวารสาร

จากผลการศึกษานพบว่าวารสารภาษาต่างประเทศที่บอกรับทั้งหมดในปีงบประมาณ 2526 ของห้องสมุดทั้ง 87 แห่ง มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 7,989 รายการ (Subscriptions) คิดเป็น 4,195 ชื่อ จำแนกเป็นวารสารที่อยู่ในรูปของสิ่งพิมพ์จำนวน 4,191 ชื่อ และในรูปของ

ไมโครฟิล์มและไมโครฟิชจำนวน 4 ชื่อ ส่วนในด้านปริมาณความซ้ำซ้อนของวารสารนั้น พบว่า ห้องสมุดต่าง ๆ บอกรับวารสารซ้ำซ้อนกันจำนวนรวม 3,794 รายการ หรือคิดเป็นร้อยละ 47.49 จากจำนวนวารสารที่บอกรับทั้งหมด

สำหรับผลการศึกษาปริมาณความซ้ำซ้อนของวารสาร ที่บอกรับซ้ำกันในห้องสมุด ตั้งแต่ 3 แห่งขึ้นไป และเป็นห้องสมุดในสถาบันเดียวกัน พบว่า มีจำนวน 129 ชื่อ จำแนกเป็น วารสารที่บอกรับซ้ำซ้อนกันในระหว่างห้องสมุดของมหาวิทยาลัยมหิดล จำนวนสูงสุด 88 ชื่อ รองลงมาคือ ซ้ำซ้อนในระหว่างห้องสมุดของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 22 ชื่อ ซ้ำซ้อนในระหว่างห้องสมุดของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 13 ชื่อ และซ้ำซ้อนในระหว่างห้องสมุดของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 6 ชื่อ ตามลำดับ ส่วนปริมาณความซ้ำซ้อนของวารสารที่บอกรับซ้ำกันในห้องสมุด ตั้งแต่ 3 แห่งขึ้นไป และเป็นห้องสมุดที่อยู่ต่างสถาบันกันระหว่าง 2 สถาบัน พบว่า มีจำนวน 230 ชื่อ และต่างสถาบันระหว่าง 3 สถาบัน พบว่า มีจำนวน 638 ชื่อ

นอกจากนี้ ผลการศึกษาเกี่ยวกับสาขาวิชาของวารสารที่บอกรับซ้ำซ้อนกันในห้องสมุดตั้งแต่ 3 แห่งขึ้นไป ซึ่งอยู่ในสถาบันเดียวกันและอยู่ต่างสถาบันกัน พบว่า วารสารในสาขาวิทยาศาสตร์และวิทยาศาสตร์ประยุกต์ มีปริมาณความซ้ำซ้อนสูงกว่าวารสารในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยวารสารสาขาวิทยาศาสตร์และวิทยาศาสตร์ประยุกต์ มีจำนวน 391 ชื่อ ขณะที่วารสารในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีเพียง 304 ชื่อ

2.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

ปี ค.ศ. 1985 Stroyan (1985: 358-364) ได้ศึกษาความซ้ำซ้อนของวารสารในห้องสมุดโรงพยาบาลทางด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพ 2 แห่ง โดยเปรียบเทียบความซ้ำซ้อนในด้านปริมาณ จำนวนเล่ม (Holdings) และเนื้อหาวิชาของวารสาร นอกจากนี้ Stroyan ยังได้นำวารสารชื่อที่ซ้ำของห้องสมุดทั้ง 2 แห่ง ไปเปรียบเทียบกับ Brandon-Hill Selected List ซึ่งเป็นเครื่องมือช่วยในการคัดเลือกหนังสือและวารสาร สำหรับห้องสมุดทางด้านสาธารณสุขที่มีขนาดเล็กอีกด้วย งานวิจัยนี้ศึกษากับวารสารทั้งหมดที่มีในห้องสมุดทั้ง 2 แห่ง จำนวน 518 ชื่อ จำแนกเป็นวารสารของห้องสมุดแห่งแรก 291 ชื่อ และวารสารของห้องสมุด

แห่งที่สอง 227 ชื่อ จากผลการเปรียบเทียบ พบว่า วารสารที่เข้าชื่อนั้นในห้องสมุดทั้ง 2 แห่ง มีจำนวน 131 ชื่อ โดยห้องสมุดแห่งแรกมีปริมาณวารสารเข้าชื่อน้อยละ 45 เมื่อเปรียบเทียบกับ จำนวนวารสารทั้งหมดที่มีในห้องสมุด ในขณะที่ห้องสมุดแห่งที่สอง มีปริมาณวารสารเข้าชื่อน้อยละ 57.7

ส่วนผลการศึกษาเกี่ยวกับจำนวนเล่มของวารสารที่เข้าชื่อนั้น พบว่า วารสาร 20 ชื่อ มีจำนวนเล่มเท่ากันในห้องสมุดทั้ง 2 แห่ง วารสาร 27 ชื่อ เป็นชื่อที่ห้องสมุดแห่งที่สองมี จำนวนเล่มมากกว่าห้องสมุดแห่งแรก และวารสาร 76 ชื่อ เป็นชื่อที่ห้องสมุดแห่งแรกมีจำนวนเล่ม มากกว่าห้องสมุดแห่งที่สอง สำหรับเนื้อหาวิชาของวารสารที่เข้าชื่อนั้น พบว่าวารสารที่เข้าชื่อนั้น ในห้องสมุดทั้ง 2 แห่ง เป็นวารสารที่มีเนื้อหาวิชาทางด้านการแพทย์มากที่สุด 82 ชื่อ รองลงมา ได้แก่ เนื้อหาวิชาทางด้านพยาบาล 29 ชื่อ

นอกจากนี้ เมื่อนำรายชื่อวารสารที่เข้าชื่อนั้นในห้องสมุดทั้ง 2 แห่ง จำนวน 131 ชื่อ ไปเปรียบเทียบกับ Brandon-Hill Selected List ผลปรากฏว่า มีรายชื่อวารสาร ตรงกัน 62 ชื่อ หรือคิดเป็นร้อยละ 47.3 ของชื่อที่เข้าชื่อนั้นในห้องสมุดทั้ง 2 แห่ง

ในปี ค.ศ. 1989 Strubbe (1989: 91-108) ได้ศึกษาความเข้าชื่อน ของสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง ที่บอกรับโดยห้องสมุดคณะ และห้องสมุดแผนกวิชา ในมหาวิทยาลัยมิชิแกน แอนอาร์เบอร์ (University of Michigan Ann Arbor) รวม 20 แห่ง ในด้านปริมาณ รูปแบบของสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง ปีที่เริ่มพิมพ์ ราคาค่าบอกรับ ภาษา และขอบเขตเนื้อหาวิชา

งานวิจัยนี้ศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่สุ่มจากฐานข้อมูล INNOVACQ จำนวน 277 ชื่อ จากจำนวนประชากรทั้งหมด 17,784 ชื่อ ผลการศึกษาพบว่า สิ่งพิมพ์ต่อเนื่องมีความเข้าชื่อน จำนวน 51 ชื่อ หรือคิดเป็นร้อยละ 18.4 ของกลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษา และใช้งบประมาณใน การบอกรับฉบับเข้าเป็นจำนวนเงินร้อยละ 17 ของเงินงบประมาณทั้งหมดที่ใช้ในการบอกรับสิ่งพิมพ์ ต่อเนื่อง

นอกจากนี้ยังพบว่า สิ่งพิมพ์ต่อเนื่องที่ซ้ำซ้อนกันจำนวน 41 ชื่อ เป็นสิ่งพิมพ์ประเภทวารสาร และจำนวนที่เหลืออีก 10 ชื่อ เป็นสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือรายปี ส่วนในด้านมีเริ่มพิมพ์ของสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง พบว่า ชื่อที่ซ้ำจำนวนสูงสุด 11 ชื่อ มีปีที่เริ่มพิมพ์อยู่ในระหว่าง ปี ค.ศ. 1960-1969 สิ่งพิมพ์ต่อเนื่องชื่อที่ซ้ำเกือบทั้งหมด จำนวน 50 ชื่อ จัดพิมพ์เป็นภาษาอังกฤษ และจำนวน 32 ชื่อ ใน 51 ชื่อ มีราคาค่าบอกรับโดยเฉลี่ยน้อยกว่า 100 เหรียญสหรัฐอเมริกา สำหรับขอบเขตเนื้อหาวิชาของวารสารนั้น พบว่า ชื่อที่ซ้ำส่วนใหญ่ มีขอบเขตเนื้อหาวิชาครอบคลุมทางด้านวิทยาศาสตร์และการแพทย์ ซึ่ง Strubbe ได้ให้เหตุผลสนับสนุนในเรื่องนี้ว่าเป็นผลโดยตรงมาจากระบบโครงสร้างของห้องสมุดมหาวิทยาลัย ที่ได้แบ่งแยกห้องสมุดในสาขาวิทยาศาสตร์ และการแพทย์ให้แยกย่อยเฉพาะลงไป จึงทำให้มีห้องสมุดในสาขาวิชาดังกล่าวจำนวนมาก เช่น ห้องสมุดทางด้านเคมี ห้องสมุดทางด้านฟิสิกส์ ห้องสมุดทางด้านวิศวกรรมศาสตร์ ห้องสมุดทางด้านทันตแพทยศาสตร์ และห้องสมุดทางด้านสาธารณสุขศาสตร์ เป็นต้น

Strubbe ยังได้ชี้ให้เห็นว่า การที่สิ่งพิมพ์ต่อเนื่องที่บอกรับซ้ำซ้อน ส่วนใหญ่ มีปีพิมพ์อยู่ระหว่าง ปี ค.ศ. 1960-1970 นั้น เนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าวห้องสมุดยังไม่ได้มีระบบจัดหาทรัพยากรด้วยคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ จึงทำให้ระบบการตรวจสอบความซ้ำซ้อนของสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องที่มีในห้องสมุดไม่รวดเร็วเท่าที่ควร ประกอบกับในช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงก่อนเกิดภาวะเงินเฟ้ออย่างรุนแรง ราคาค่าบอกรับวารสารยังไม่พุ่งสูงขึ้น และงบประมาณของห้องสมุดยังไม่ถูกจำกัด ดังนั้นจึงทำให้ห้องสมุดต่าง ๆ บอกรับสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องในช่วง ปี ค.ศ. 1960-1970 ซ้ำซ้อนกันในปริมาณสูง

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับความซ้ำซ้อนของวารสารทั้ง 3 เรื่องดังกล่าว อาจสรุปได้ว่า มีเพียงการศึกษาในด้านเนื้อหาวิชาของวารสารที่ซ้ำซ้อนเท่านั้นที่งานวิจัยทั้ง 3 เรื่อง ให้ความสำคัญตรงกัน และได้ผลการศึกษาค้นคว้าคล้ายคลึงกัน คือ วารสารที่ซ้ำซ้อนส่วนใหญ่มีเนื้อหาวิชาสอดคล้องกับสาขาวิชาของห้องสมุดที่นำมาศึกษา ดังเช่นงานวิจัยของคณะอนุกรรมการกลุ่มวารสารและเอกสาร บรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา พบว่า วารสารในสาขาวิทยาศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ประยุกต์มีปริมาณความซ้ำซ้อน สูงกว่าวารสารในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เพราะห้องสมุดที่เน้นการบอกรับวารสารสาขาวิทยาศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ประยุกต์มีจำนวนมากกว่าห้องสมุดที่เน้นบอกรับวารสารสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หรืองานวิจัยของ Stroyan

ที่ศึกษากับห้องสมุดโรงพยาบาล พบว่า วารสารที่เข้าช้อนส่วนใหญ่มีเนื้อหาวิชาทางด้านการแพทย์หรืองานวิจัยของ Strubbe ที่พบว่าวารสารที่มีเนื้อหาวิชาทางด้านวิทยาศาสตร์และการแพทย์มีปริมาณความเข้าช้อนสูงสุด อันเนื่องมาจากระบบโครงสร้างของมหาวิทยาลัยที่นำมาศึกษามีห้องสมุดในสาขาวิชาดังกล่าวจำนวนมาก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย